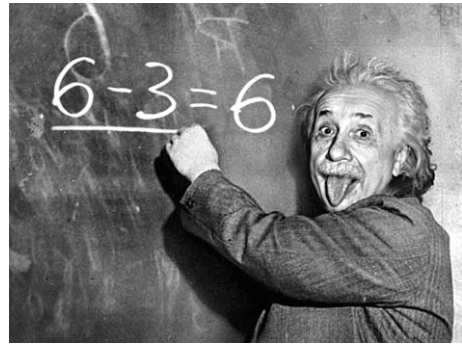

AT og elementær videnskabsteori

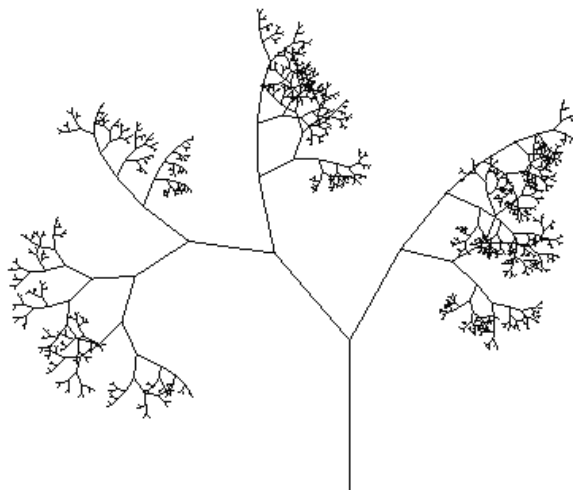

Hvilke metoder og teorier bruger du, når du søger ny viden?

7 begrebspår til at karakterisere viden og måden, du søger viden på!

Indholdsoversigt

- s. 1: Faglige mål for AT
Proces: Fra undersøgelse til metode til videnskabsteoretiske overvejelser
- s.2: Kvantitativ metode og kvalitativ metode
- s.3: Diakron og synkron metode
- s.4: Empirisk og formel metode
- s.5: Kausal og intentionel forklaring
- s.6: Idiografisk og nomotetisk undersøgelse
- s.7: Faktuelle og normative udsagn
- s.8: Induktiv og deduktiv og hypotetisk-deduktiv metode

Faglige mål for AT

Du skal kunne:

- Tilegne dig viden om en sag med anvendelse af relevante fag og faglige metoder
- Foretage valg, afgrænsning og præcisering i arbejdet med sagen og på dette grundlag opstille og behandle en problemformulering samt selvstændigt fremlægge resultatet heraf
- Perspektivere sagen
- Vurdere de forskellige fags og faglige metoders muligheder og begrænsninger i forhold til din konkrete sag
- Demonstrere indsigt i videnskabelig tankegang og gøre dig elementære videnskabsteoretiske overvejelser i forhold til din konkrete sag.

Proces:

Fra undersøgelse til metode til videnskabsteoretiske overvejelser

- Egen undersøgelse
- Indsamle ny viden – du forsker!
- Brug af bestemte metoder
- Reflektere over anvendte metoder
- Metodernes muligheder og begrænsninger i forhold til den konkrete sag
- Videnskabsteoretiske overvejelser, fx karakterisere metoderne med begrebspar som fx kausale/intentionelle forklaringer.

Afklaring: Hvilke metoder anvender du og dine kilder?

Kvantitativ metode	Kvalitativ metode						
En undersøgelse, der fokuserer på størrelser eller mængder, der kan registreres/måles i tal	En undersøgelse, der fokuserer på egenskaberne ved et fænomen.						
<ul style="list-style-type: none"> • Kan foregå som måling • Kan foregå ved optælling • Sigter mod generaliseringer • Kan bruges til at teste hypoteser • Bredde og repræsentativitet vigtig • Man søger efter årsagssammenhænge • Man ser fænomener udefra = objektivisering • Begrænsninger: Når man undersøger mennesker! 	<ul style="list-style-type: none"> • Dybdegående og udforskende • Motiver, intentioner, interesser og følelse spiller en afgørende rolle • Empirisk materiale er tekster, interviews og observationer • Vigtigt at du er bevidst om, hvilke eksempler, du anvender til nærmere undersøgelse • Du går i dialog med materialet – dvs. tolker det, der bliver sagt/gjort 						
<p>Der er glidende overgange:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 40%;">Kvantitativ tilgang</td> <td style="width: 20%; text-align: center;">–</td> <td style="width: 40%;">Kvalitativ tilgang</td> </tr> <tr> <td>Registrering af eksperimentelle data</td> <td style="text-align: center;">Interviews</td> <td>Fortolkning af et digt</td> </tr> </table>		Kvantitativ tilgang	–	Kvalitativ tilgang	Registrering af eksperimentelle data	Interviews	Fortolkning af et digt
Kvantitativ tilgang	–	Kvalitativ tilgang					
Registrering af eksperimentelle data	Interviews	Fortolkning af et digt					
<h2 style="text-align: center;">Spørgeliste</h2> <h3>Kvantitativ</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Spørger du fortrinsvist med "hvor mange eller hvor meget"? • Består dit empiriske materiale fortrinsvist af målinger, tal, statistikker, beregninger eller registreringer? • Er din rolle som undersøger primært registrerende? • Betragtes dit analyseobjekt som en "ting", der reagerer på baggrund af årsag-virkningsforhold? <h3>Kvalitativ</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Spørger du fortrinsvist med "hvad", "hvordan" eller "hvorfor"? • Består dit empiriske materiale mest af udsagn, observationer, tekster eller genstande? • Er de primært udforskende, spørgende eller fortolkende? • Er der fokus på handlinger med motiver og begrundelser? • Er dit analyseobjekt skabt af mennesker (subjekter, der har intentioner, holdninger og motiver mht. handling)? 							

Egne noter:

Diakron metode	Synkron metode
<p>En undersøgelse, hvor du behandler din sag historisk, dvs. som den udvikler sig gennem tiden.</p>	<p>En metode, hvor du behandler din sag ved at fokusere på samtidige tilstande eller tidstande, der er tidsuafhængige.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Diakron betyder "gennem", så du undersøger et fænomen, der har udviklet sig gennem tiden. • Der er fokus på at undersøge begivenheders årsag og virkning, dvs. kausalsammenhænge 	<ul style="list-style-type: none"> • "Syn" = sammen, dvs. noget betragtes samtidigt • Fokuserer på forskellige emner på samme historiske tidspunkt <i>F.eks. renæssancen</i> • Sammenligner samme fænomen på tværs af tid. <i>F.eks. Hvordan straffes forbrydere i tre historiske perioder?</i> <i>F.eks. Sammenligning af tekster, der handler om det samme tema.</i>
<h2 style="margin: 0;">Spørgeliste</h2> <h3 style="margin: 0;">Diakron</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Spiller historien og/eller rækkefølgen en afgørende rolle for forståelsen i din undersøgelse? • Ser du i din undersøgelse på et fænomen i forhold til det, der skete før og det, der følger efter? • Arbejder du med kausalsammenhænge, dvs. undersøgelse af årsager, der giver bestemte virkninger? • Arbejder du med intentionelle forklaringer, dvs. aktørerne har en klar hensigt med det, de gør? <h3 style="margin: 0;">Synkron</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Spiller rækkefølge og tidsaspekt ikke nogen særlig rolle? • Foretager du sammenligninger på tværs af tid, uden der er en kausal forbindelse mellem dem? • Anvender du generelle modeller til forklaring, analyse, fortolkning? • Arbejder du med cases? • Arbejder du med et tværfagligt studie af en specifik periode i historien? 	

Egne noter:

Empirisk metode	Formel metode									
<p>Om videnskab, der omhandler kendsgerninger, dvs. beskriver forhold i virkeligheden. Kaldes også <i>realvidenskab</i> eller <i>erfaringsvidenskab</i></p>	<p>Om videnskab, der beskæftiger sig med egenskaber ved begreber i et idealiseret univers. <i>Formalvidenskab</i></p>									
<ul style="list-style-type: none"> • Empirisk betyder "erfaring" • Søger viden om et fænomen gennem erfaringer, observationer og eksperimenter. • Beskæftiger sig med spørgsmål, der kan afgøres ud fra erfaringer om faktiske, konkrete forhold. • Benytter sig af <i>induktive slutninger</i>, hvor man tager udgangspunkt i observationer af specialtilfælde slutter til generelle love. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beskæftiger sig ikke med målbare størrelser, men udelukkende med regler og definitioner og indre sammenhænge i formelle systemer. F.eks. matematik og logik • De formelle videnskaber anvendes som redskaber i andre videnskaber. • Benytter <i>deduktive slutninger</i>, dvs. udleder nye sætninger og love ud fra definitioner og allerede beviste sætninger 									
<p>Der er glidende overgange:</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 40%;">Empirisk tilgang</td> <td style="width: 20%; text-align: center;">–</td> <td style="width: 40%;">Formel tilgang</td> </tr> <tr> <td>Laboratorie- Eksperiment</td> <td></td> <td>Matematisk bevis Logik. Argumentationsanalyse</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">Matematisk modellering</td> </tr> </table>		Empirisk tilgang	–	Formel tilgang	Laboratorie- Eksperiment		Matematisk bevis Logik. Argumentationsanalyse	Matematisk modellering		
Empirisk tilgang	–	Formel tilgang								
Laboratorie- Eksperiment		Matematisk bevis Logik. Argumentationsanalyse								
Matematisk modellering										
<h2 style="margin: 0;">Spørgeliste</h2>										
<h3 style="margin: 0;">Empirisk</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Handler din undersøgelse om faktiske, reelle forhold i virkeligheden? • Handler din undersøgelse om konkrete målbare størrelser? • Tager din undersøgelse udgangspunkt i observationer eller eksperimenter? • Arbejder du mere induktivt end deduktivt? • Kan resultaterne af din undersøgelse bruges til at forudsige fremtidige begivenheder eller fænomener? 										
<h3 style="margin: 0;">Formel</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Handler din undersøgelse om begreber i en idealiseret virkelighed? • Tager din undersøgelse udgangspunkt i en analyse af abstrakte begreber? • Arbejder du mere deduktivt end induktivt? • Kan man sige, at resultaterne af din undersøgelse ikke umiddelbart kan bruges til at forudsige virkelige fænomener eller begivenheder, fordi resultaterne handler om en idealverden? 										

Egne noter:

Kausal forklaring	Intentionel forklaring
<p>I en kausalforklaring forklarer man en virkning ud fra dens årsag. <i>Causa</i> betyder "årsag".</p>	<p>I en intentionel forklaring forklarer man en handling, eller det, der er blevet til som resultat af en handling, ud fra den handlendes grunde og motiver. <i>Intentio</i>=hensigt</p>
<ul style="list-style-type: none"> • I en kausalforklaring udpeger man de forudgående betingelser, som har forårsaget en ting/hændelse/proces. • Ofte er der mange kausale faktorer på spil! 	<ul style="list-style-type: none"> • Man undersøger formål og motiver • Er knyttet til i forhold til et handlende subjekt – eller et kollektivt subjekt (f.eks. et parti) • Man skelner mellem impulsiv, driftstyret adfærd og bevidste handlinger.
<h2 style="margin: 0;">Spørgeliste</h2> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> <h3 style="margin: 0;">Kausal</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Lægger forklaringen vægt på processer, der ligger forud for det, der skal forklares? • Er forklaringen overvejende beskrivende? • Ses det, der skal forklares, som et naturfænomen? • <h3 style="margin: 0;">Intentionel</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Er der nogen/noget, der opfatter, føler, tænker og handler? • Sigter forklaringen på at forstå hensigter, grunde og formål? • Sigter forklaringen på at gøre noget forståeligt og meningsfuldt – f.eks. ved at indplacere det i en bredere kontekst? </div> <div style="width: 45%;"></div> </div>	

Egne noter:

Idiografisk undersøgelse	Nomotetisk undersøgelse
<p>Om videnskab, der beskriver det specifikke, det singulære, det individualiserede enkelttilfælde, det lokale. <i>Idio = særegent</i></p>	<p>Om videnskab, der beskæftiger sig med klasser af genstande, med typer, og søger lovmæssigheder; lovskabende. <i>Nomos = lov, lovmæssigt.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Man undersøger det specielle og individuelle ved fænomenet • Humanistiske fag arbejder idiografisk. <i>Historie er man oftest optaget af at forstå den enestående begivenhed</i> • Idiografiske undersøgelser kan anvende teori. <i>F.eks. Freuds teorier i en analyse af en romanfigur</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Man undersøger en række fænomener eller tilfælde med henblik på at kunne uddrage generelle lovmæssigheder, der kan forklare andre tilfælde eller fænomener. • Naturvidenskab arbejder nomotetisk. • Opstiller generelle klassifikationer, hvori enkeltfænomener kan indpasses.
<h2 style="margin: 0;">Spørgeliste</h2> <h3 style="margin: 0;">Idiografisk</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Er begivenheden, fænomenet, tilfældet, du undersøger, unikt i den forstand, at de resultater, du søger, ikke kan findes ved at undersøge et andet fænomen, begivenhed, tilfælde? • Er det ikke muligt at udlede generelle lovmæssigheder af din undersøgelse? Eller kan der kun med stor usikkerhed og ringe belæg udledes generelle lovmæssigheder? • Er det ikke muligt på baggrund af dine resultater at forudsige fremtidige fænomener eller begivenheder? <h3 style="margin: 0;">Nomotetisk</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Er fænomenet, begivenheden, tilfældet, du undersøger, blot et eksempel blandt mange? Kunne du lige så godt have valgt et andet for at få de samme resultater? • Kan der udledes generelle lovmæssigheder af dine undersøgelser? • Kan man på baggrund af dine resultater forudsige fremtidige fænomener eller begivenheder? 	

Egne noter:

Faktuelle udsagn	Normative udsagn
<p>Betegner udsagn, der søger at beskrive, hvordan noget er.</p>	<p>Betegner vurderinger og bedømmelser af værdimæssig karakter, dvs. hvordan noget bør være.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Bruges til at sige noget sandt om "fakta" i verden. • Faktuelle udsagn kaldes også deskriptive, altså beskrivende udsagn. • Kan af- eller bekræftes gennem observationer, eksperimenter eller anden form for undersøgelse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaldes også præsriptive udsagn, dvs. foreskrivende udsagn. • De foreskriver eller påbyder, hvordan noget bør være. • Normative udsagn underbygges gennem argumentation. <ul style="list-style-type: none"> - Der findes normer for social adfærd - Der er æstetiske normer (indenfor kunst, f.eks.) - Der er normer for videnskab - Der er moralske normer - Der er klassifikationsnormer – f.eks. inden for biologi

Spørgeliste

Faktuel

- Drejer din sag sig om faktiske forhold, som ikke kan være anderledes?
- Drejer din sag sig om forhold, der enten kan af- eller bekræftes endeligt gennem iagttagelser eller eksperimenter eller andre undersøgelser?
- Arbejder du primært på et redegørende, analyserende eller undersøgende niveau

Normativ

- Drejer din sag sig om etiske eller andre værdimæssige vurderinger, som kan diskuteres?
- Drejer din sag sig om vurderinger, der ikke kan af- eller bekræftes endeligt, men snarere vedrører værdier eller normer?
- Arbejder du primært på det diskuterende eller vurderende niveau?

Egne noter:

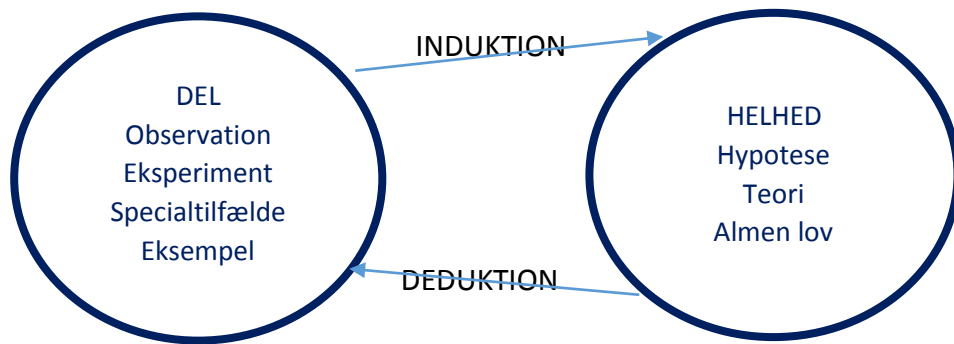
Induktiv og deduktiv og hypotetisk-deduktiv metode

Empirisk videnskab: Ud fra konkret viden på baggrund af en masse erfaringer af enkeltstående tilfælde udledes generelle love.

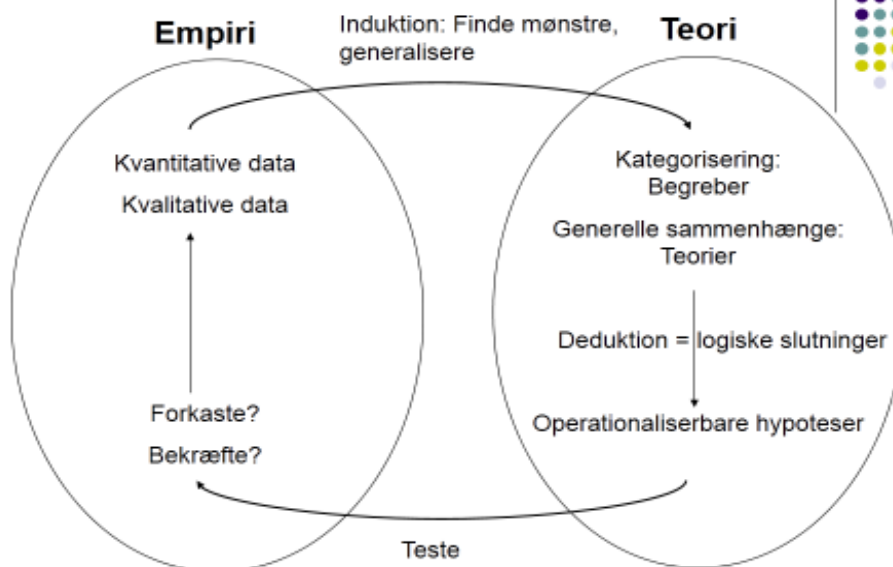
Induktion: Man slutter fra specialtilfælde, empirisk materiale, til det generelle.

Deduktion: Et udsagn udledes ud fra andre udsagn. Dvs. man udleder nye sætninger og love ud fra definitioner og allerede beviste sætninger.

Hypotetisk-deduktive metode eller model: En videnskabelig metode, hvor en hypotese efterprøves gennem eksperimenter eller tests f.eks. ved brug af statistik

Hypotetisk-deduktiv metode. Reflektere: Hvor er jeg?

Bent Fischer-Nielsen: At undervise i samfundsfag. Samfundsfagsdidaktik 2009

Egne noter: